

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები. სპეციალური გამოშვება:
დავით აღმაშენებელი და მისი ეპოქა
თბილისი. 2012

მიხეილ ქართველიშვილი

დავით აღმაშენებელი ქართულ მეცნიერებაში. ბიბლიოგრაფია¹

1. ვ. აბაშმაძე. ნარკვევები საქართველოს პოლიტიკურ მოძღვრებათა ისტორიიდან. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 1969. 533 გვ. პირთა, გეოგრაფიულ სახელთა, ტერმინთა და საგანთა საძიებლები: გვ. 518-531. რეზიუმე რუსულ და გერმანულ ენებზე.

მონოგრაფიაში განხილულია დავით აღმაშენებლისა და ყუთლუ არსლანის მოძღვრებანი სახელმწიფოსა და სამართლის შესახებ, ავტორი ეყრდნობა ჩვენამდე მოღწეულ ყველა ქართულენოვან წყაროს და მათი მეშვეობით ცდილობს გამოკვეთოს ამ ორი მოღვაწისათვის დამახასიათებელი პოლიტიკური აზროვნების ფორმები.

2. ზ. ავალიშვილი. ჯვაროსანთა დროიდან: ოთხი საისტორიო ნარკვევი. პარიზი. 1929. 158 გვ.

ნაშრომში ქართულ და ევროპულ წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია ქართველთა ურთიერთობები ჯვაროსნულ სამყაროსთან, მათი მონაწილეობის საკითხი დიდგორის ბრძოლაში.

3. ზ. ავალიშვილი. ჯვაროსანთა დროიდან: ოთხი საისტორიო ნარკვევი თბილისი. საბჭოთა საქართველო. 1989. 113 გვ.

ნაშრომი წარმოადგენს ზურაბ ავალიშვილის მიერ 1929 წელს გამოცემული ამავე სათაურის წიგნის მეორე შემოკლებულ გამოცემას.

¹ ბიბლიოგრაფიულ საქმიანობას ქართულ სამეცნიერო სინამდვილეში ხანგრძლივი და საინტერესო ისტორია აქვს. მის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სახეობას წარმოადგენს ე.წ. პერსონალური ბიბლიოგრაფიები, როდესაც ხდება ამა თუ იმ მოღვაწის მიერ და/ან მასზე დაწერილი ნაშრომების აღწერა. წინამდებარე ბიბლიოგრაფიაში შესულია საქართველოს უდიდესი მეფის, დავით აღმაშენებლის (1089-1125 წწ.), ცხოვრება-მოღვაწეობის შესახებ დაწერილი სამეცნიერო და სამეცნიერო-პოპულარული ქართულენოვანი წიგნადი გამოცემები. ჩვენ შევეცადეთ, ბიბლიოგრაფია მაქსიმალურად სრულყოფილი ყოფილიყო, თუმცა, ბუნებრივია, იგი დაზღვეული არ იქნება გარკვეული ნაკლოვანებებისგან. შემდეგნაირად მადლიერებით მიიღებს ყველა საქმიან შენიშვნას. ბიბლიოგრაფია შედგენილია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის, ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკის, საქართველოს საპატრიარქოს ბიბლიოთეკისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის მონაცემების მიხედვით.

4. ხ. ამაღლობელი. დავით აღმაშენებელი საქართველოს სულიერი ერთიანობის სიმბოლო. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 2002. 19 გვ.

ავტორი იზიარებს რა ქართველი ისტორიკოსებისა და ფილოსოფოსების ვარაუდებს დავით აღმაშენებელზე, როგორც მეფე-ხუცეზე და გრაალის მცველზე, ცდილობს აღნიშნული მოსაზრება შეამაგროს წყაროთა ახლებული ინტერპრეტაციით.

5. ი. ანთელავა. საქართველოს ცენტრალური და ადგილობრივი მმართველობა X-XIII სს. თბილისი. მეცნიერება. 1983. 231 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია XI-XIII საუკუნეების საქართველოს ცენტრალური და ადგილობრივი მმართველობა, უწყებრივი სტრუქტურა და სამოხელეო აპარატი. დადგენილია და დაზუსტებულია სამოხელეო თანამდებობათა ფუნქციები, მათი ჩამოყალიბების დრო და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები.

6. ი. ანთელავა. XI-XIV სს. ქართული საისტორიო წყაროები. თბილისი. მეცნიერება. 1988. 159 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია XI-XIV საუკუნეების ქართული საისტორიო წყაროები, კერძოდ, მასში მოცემულია ცდა, დადგინდეს დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის ვინაობა და ასევე, მისი კონცეფცია „ლიპარიტ ამირას“ შესახებ.

7. ი. ანთელავა. დავითისა და თამარის სახელმწიფო. თბილისი. მეცნიერება. 1991. 109 გვ.

წიგნში აღწერილია დავით IV აღმაშენებლისა და თამარის ეპოქის საქართველოს სახელმწიფო წყობილება, პოლიტიკური მმართველობის ძირითადი სტრუქტურა, მმართველობის ადგილობრივი აპარატი.

8. შ. ბადრიძე. საქართველო და ჯვაროსნები. თბილისი. მეცნიერება. 1973. 37 გვ.

ნაშრომი ეხება ფეოდალური საქართველოს პოლიტიკურ-დიპლომატიურ ურთიერთობას ჯვაროსნებთან, რაც სათანადოდ აისახა როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ წყაროებში. გამოკვლევაში ნახვენებია, რომ ქართულმა სახელმწიფომ ჯვაროსნებთან ურთიერთობა მოხერხებულად გამოიყენა თავისი პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად.

9. შ. ბადრიძე. საქართველოს ურთიერთობები ბიზანტიასა და დასავლეთ ევროპასთან (X-XIII სს.). თბილისი. მეცნიერება. 1984. 179 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია საქართველოს ურთიერთობები, ერთი მხრივ, ბიზანტიურ და, მეორე მხრივ, ჯვაროსნულ სამყაროსთან, ჯვაროსნული მოძრაობის ზოგადი ხასიათი და მიზან-ამოცანები. ნაშრომში, ასევე, განხილულია ჯვაროსნების და ბიზანტიის ურთიერთობის ცალკეული საკითხები.

10. ნ. ბერძენიშვილი. საქართველოს ისტორიის საკითხები. წ. 7: [XI-XII სს.], თბილისი. მეცნიერება. 1974. 337 გვ. საძიებლები გვ. 327-335.

აკადემიკოს ნიკო ბერძენიშვილის აღნიშნული ნაშრომი დაუშთავრებელ გამოკვლევას წარმოადგენს. მასში მოცემულია ის ძირითადი მონახაზი, რომ

ლის გაშლასაც, სავარაუდოდ, ავტორი აპირებდა, თუმცა მისი მითითები XI-XII საუკუნეებში სამეფო ხელისუფლების მიერ გატარებული პოლიტიკის თავალ-საზრისით დღემდე ფასეულად რჩება ქართულ საისტორიო მეცნიერებაში.

11. ე. გაბიაშვილი. რუის-ურბნისის კრების ძეგლისწერა: ფილოლო-გიურ-ტექსტოლოგიური გამოკვლევა. თბილისი. მეცნიერება. 1978. 197 გვ. რე-ზიუმე რუსულ ენაზე.

მონოგრაფია ეძღვნება ქართული საეკლესიო სამართლის უძველესი და უმნიშვნელოვანესი ძეგლის, რუის-ურბნისის კრების ძეგლისწერის, ფილო-ლოგიურ-ტექსტოლოგიური საკითხების შესწავლას. ნაშრომში დადგენილია ძეგლისწერის ძირითადი წყაროები. მოცემულია ცდა ავტორის ვინაობის შე-სახებ ტრადიციული შეხედულებების სისწორის დადგენისა, ახლებურად არის გააზრებული ძეგლთან დაკავშირებული სხვადასხვა საკითხი. კანონე-ბის კომენტარებში ახსნილია საეკლესიო სამართლის ზოგიერთი დებულების ისტორიული საფუძველი.

12. ა. გოგოლაძე. დავით აღმაშენებლის ანდერძი შიომღვიმისადმი: (ის-ტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა) თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 2001. 208 გვ. რეზიუმე რუსულ და გერმანულ ენებზე.

ნაშრომში განხილულია „ანდერძში“ მოცემული ცნობები სამონასტრო წყობილების, გამგებლობის, მეურნეობის, მეფესთან დამოკიდებულების, სამო-ნასტრო წესდების-ტიპიკონის შესახებ. განხილულია XII-XIII საუკუნეების სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური ტერმინოლოგია. შესწავლილია დავით აღმაშენებლის უცნობი ისტორიკოსის ვინაობის, ძაგან-მოდიხტოსის ფეოდალური სახლის წარმომავლობის, მწიგნობართუხუცეს-ჰეონდიდელისა და მწიგნობართუხუცეს-ბედიელ-ალავერდელის ინსტიტუტების შექმნისა და მათი ურთიერთმიმართების საკითხები.

13. ლ. გრიგოლაშვილი. დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისა-ნი“. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 2005. 294 გვ. რეზიუმე რუსულ და გერმა-ნულ ენებზე.

დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“ თავისი ღრმა შინაარ-სით და მხატვრული ფორმით ასახავს შუა საუკუნეების ქართული სინამდვი-ლის იდეოლოგიას, ესთეტიკურ მიმართულებას და ქართული ჰიმნოგრაფიის მაღალ დონეს. ნაშრომში დადგენილია ტექსტი, გამოკვეთილია მისი ფილო-სოფიური და ლიტერატურული წყაროები, განხილულია მხატვრული პასაჟე-ბი და ლიტერატურულ სახეთა შინაარსი. „გალობანი სინანულისანის“ ანა-ლიზისას გამოკვეთილია მასში ქართული და ბიზანტიური ჰიმნოგრაფიის მიღწევები, ნაშრომს დართული აქვს სომეზონია-ლექსიკონი.

14. დავით IV აღმაშენებელი. გალობანი სინანულისანი შემდგ.: თედო ბე-ქიშვილი. თბილისი. ხელოვნება. 1989. 79 გვ.

წიგნში შესულია საქართველოს მეფის, დავით IV აღმაშენებლის, ცნობი-ლი ჰიმნოგრაფიული ნაწარმოები „გალობანი სინანულისანი“.

15. დავით აღმაშენებელი: სტატიების კრებული (რედ. რ. მეტრეველი). თბილისი. მეცნიერება. 1990. 232 გვ.

კრებულში შესულია სტატიები, რომელიც დავით IV აღმაშენებლის (1089-1125 წწ.), ცხოვრება-მოღვაწეობასთან დაკავშირებულ საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს ეხება.

16. დავით აღმაშენებელი: „ცხოვრება მეფეთ-მეფე დავითისის“ მიხედვით. თბილისი. ელფი. 2009. 48 გვ.

ნაშრომში „ცხოვრება მეფეთ-მეფე დავითისის“ მიხედვით მოთხრობილია დავით აღმაშენებლის მეფობის ძირითადი ასპექტები, მისი საშინაო და საგარეო პოლიტიკა.

17. აღ. დაუშვილი. ჩვენი დიდგორი... და ჩვენი კრწანისი. (გამარჯვების სიხარული და დამარცხების სინანული ქართველთა ისტორიულ მეხსიერებაში). თბილისი. უნივერსალი. 2010. 39 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია დიდგორის ბრძოლის, როგორც საქართველოს ისტორიაში ერთ-ერთი უდიდესი მოვლენის ასახვა ქართველთა ისტორიულ მეხსიერებაში. პარალელია გავლებული კრწანისის ბრძოლასთან, როგორც ერთ-ერთ ყველაზე დასანან მარცხთან ჩვენი ქვეყნის წარსულიდან.

18. თ. ღუნდუა. სევასტოსები და მართლმადიდებელი სიმახია. დავით აღმაშენებელი და თეოდორე გაბრასი (პარალელური ტექსტი ინგლისურ ენაზე). თბილისი. არტანუჯი. 2003. 44 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია საქართველოს ურთიერთობის პერიპეტეები ტრაპეზუნტის მხარესთან დავით აღმაშენებლის დროს. ეს ურთიერთობები საფუძველია იმ მიმართებებისა, რასაც ადგილი ჰქონდა საქართველოსა და ტრაპეზუნტის იმპერიას შორის XIII-XV საუკუნეებში.

19. აღ. თვარაძე. საქართველო და კავკასია ევროპულ წყაროებში: XII-XVI საუკუნეთა ისტორიოგრაფიული და კარტოგრაფიული მასალის საფუძველზე. თბილისი. სეზანი. 2004. 356 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია ევროპულ არქივებში დაცული ისტორიოგრაფიული და კარტოგრაფიული მასალა საქართველოსა და კავკასიის შესახებ. ქართული ქრონიკების მიხედვით გაანალიზებულია შუა საუკუნეების საქართველოს სახელმწიფო იდეოლოგიისა და დროშის საკითხი.

20. ს. კაკაბაძე. დავით აღმაშენებლის მემკვიდრის ვინაობა. ტფილისი. 1913. 7 გვ.

ნაშრომში მოცემულია ცდა, დადგინდეს დავით აღმაშენებლის ანონიმი მემკვიდრის ვინაობა, ავტორის აზრით, ეს იყო ცნობილი საეკლესიო მოღვაწე და 1115 წლიდან დავით აღმაშენებლის მოძღვარი არსენ ბერი.

21. ს. კაკაბაძე. დიდგორის ომი. წინასიტყვაობის ავტორი ი. მეგრელიძე. თბილისი. განათლება. 1982. 138 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია დიდგორის ბრძოლის მნიშვნელობა საქართველოს ისტორიაში. გაანალიზებულია ის წინაპირობები, რომლებიც მას წინ

უძღვოდა. ყურადღება გამახვილებულია იმ უდიდეს შედეგებზე, რომლებიც დიდგორის ბრძოლას მოჰყვა, როგორც საქართველოსთვის, ასევე მთლიანად რეგიონისათვის.

22. მ. კეშელავა. დავით აღმაშენებლისა და თამარ მეფის პიროვნების როლის შეფასება საქართველოს ისტორიის გაკვეთილებზე VIII კლასში. თბილისი. 1991. 61 გვ. ბიბლიოგრ. გვ. 60.

ნაშრომი პედაგოგიკური შინაარსისაა, მასში მოცემულია გზამკვლევი მასწავლებლებისთვის და მეთოდური მიმართულებები, თუ როგორ უნდა გაანალიზდეს დავით აღმაშენებლისა და თამარ მეფის როლი VIII კლასში.

23. ა. კიკვიძე. დავით აღმაშენებელი. თბილისი. 1942. 56 გვ.

ნაშრომი შესწავლილია დავით IV აღმაშენებლის პოლიტიკური მოღვაწეობის ძირითადი მიმართულებები, განსაკუთრებული აქცენტია გაკეთებული მეფის მიერ დიდგვაროვან ფეოდალთა წინააღმდეგ გატარებულ პოლიტიკაზე.

24. ეპისკოპოსი კირიონი. წმიდა დავით III აღმაშენებელი. მეფე ქართველთა (1089-1125 წწ.). თბილისი. 1899. 14 გვ.

ეპისკოპოს (შემდგომში სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი) კირიონის ნაშრომში მოკლედ არის დახასიათებული დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობა, მისი ღვაწლი ქვეყნის გაერთიანებისა და გაძლიერების საქმეში.

25. ეპისკოპოსი კირიონი. წმიდა დავით III აღმაშენებელი. მეფე ქართველთა (1089-1125 წწ.). თბილისი. ნეკერი. 1998. 17 გვ.

წიგნი წარმოადგენს 1899 წელს გამოშვებული წიგნის ზუსტ გამოცემას.

26. ს. მაკალათია. დავით აღმაშენებელი. თბილისი. 1944. 58 გვ.

ნაშრომში სამეცნიერო-პოპულარული კუთხით გაშუქებულია დავით აღმაშენებლის საშინაო და საგარეო პოლიტიკა, დიდგორის ბრძოლა და მეფის ცხოვრების ცალკეული მნიშვნელოვანი ასპექტები.

27. ს. მაკალათია. დავით აღმაშენებელი. თბილისი. 1945. 58 გვ.

წიგნი წარმოადგენს ავტორის მიერ 1944 წელ გამოცემული წიგნის ზუსტ ასლს.

28. ს. მარგიშვილი. მითები და რეალობა დავით აღმაშენებლის მეფობის შესახებ: ომი სელჯუკთა სამყაროს წინააღმდეგ. თბილისი. სიესტა. 2006. 363 გვ.

ნაშრომში ისტორიულ წყაროთა ახლებური ინტერპრეტაციით მოცემულია დავით აღმაშენებლის მეფობის ძირითადი შტრიხები. დაწვრილებით არის შესწავლილი დიდგორის ბრძოლის პერიპეტეიები, რომლებსაც ავტორი რამდენიმე მნიშვნელოვანი და საინტერესო კუთხით განიხილავს.

29. შ. მესხია. დიდგორის ბრძოლა. თბილისი. ნაკადული. 1965. 103 გვ.

ნაშრომში სამეცნიერო-პოპულარული კუთხით მოთხრობილია დიდგორის ბრძოლის მთავარი პერიპეტეიები, გაანალიზებულია დავით აღმაშენებლის მიერ გატარებული ის ღონიძირებები, რომლებიც წინ უძღოდა ამ მოვლენას.

30. შ. მესხია. ძლევაჲ საკვირველი: დიდგორის ბრძოლა და თბილისის შემოერთება. თბილისი. მეცნიერება. 1972. 163 გვ.

ნაშრომში გაანალიზებულია დიდგორის ბრძოლის ისტორიული მნიშვნელობა, როგორც საქართველოს ერთიან და ძლიერ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებაში, ასევე მისი როლი საერთაშორისო ასპარეზზე. განხილულია თბილისის შემოერთების სტრატეგიული მნიშვნელობა ქვეყნის გაერთიანებაში.

31. რ. მეტრეველი. დავით აღმაშენებელი: სახელმწიფოებრივი რეფორმები XII საუკუნის პირველი მეოთხედის საქართველოში. თბილისი. ნაკადული. 1965. 116 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია დავით აღმაშენებლის მიერ გატარებული პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი რეფორმები, რომლებმაც შედეგად ქვეყნის ცენტრალიზაცია და გაძლიერება გამოიწვია.

32. რ. მეტრეველი. დიდნი საქმენი: XI ს. მეორე ნახევრისა და XII ს. პირველი მეოთხედის საქართველოს ისტორიის ზოგიერთი საკითხი. თბილისი. საბჭოთა საქართველო. 1978. 274 გვ. რეზიუმე რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

ნაშრომში შესწავლილია დავით IV აღმაშენებლის მიერ გატარებული სახელმწიფოებრივი რეფორმები, რომლებმაც შედეგად ქვეყნის მანამდე არნახულად გაძლიერება მოჰყვა.

33. რ. მეტრეველი. დავით IV აღმაშენებელი: ეპოქის სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკურ-კულტურული ისტორიის მიმოხილვა [მე-2 გამოცემა]. თბილისი. საბჭოთა საქართველო. 1990. 368 გვ. რეზიუმე რუსულ და ფრანგულ ენებზე.

ნაშრომში მონოგრაფიულად არის შესწავლილი დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობა. ვრცლად არის განხილული მის მმართველობის თითოეული ასპექტი. ნაშრომი წარმოადგენს ერთ-ერთ პირველ ცდას დავით აღმაშენებლის ეპოქის საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკურ-კულტურული ვითარების შესასწავლად.

34. რ. მეტრეველი. დავით აღმაშენებელი. თბილისი. განათლება. 1990. 94 გვ.

ნაშრომში მოკლედ და სამეცნიერო-პოპულარული ენით არის გაანალიზებული დავით აღმაშენებლის პოლიტიკის ძირითადი ასპექტები და მახასიათებლები.

35. რ. მეტრეველი. შუა საუკუნეების საქართველოს საგარეო პოლიტიკა (XII ს.). თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 1997. 110 გვ.

ნაშრომში გაშუქებულია XII საუკუნის საქართველოს საგარეო პოლიტიკა, მისი ძირითადი ასპექტები და მახასიათებლები, მისი ადგილი და მნიშვნელობა ქვეყნის საშინაო პოლიტიკაში.

36. რ. მეტრეველი. დავით აღმაშენებელი; მეფე თამარი = David the Builder; Queen Tamar: [ცხოვრება და მოღვაწეობა]. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 2002. 848 გვ. რეზიუმე რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

ნაშრომში ვრცლად არის დახასიათებული დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობა, მისი სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკურ-კულტურული საქმიანობა. წინა გამოცემისგან განსხვავებით, შევსებულია და დაზუსტებულია ცალკეული შეუსწავლელი საკითხი.

37. რ. მეტრეველი. 2004 წელი – რუის-ურბნისის საეკლესიო კრების 900 წლისთავი. თბილისი. 2002. 35 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია დავით IV აღმაშენებლის საეკლესიო პოლიტიკა, რომლის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გამოვლინებას წარმოადგენს რუის-ურბნისის საეკლესიო კრება. განხილულია ის ძირითადი მიზეზები, რომლებმაც საეკლესიო კრების ჩატარება განაპირობა, ასევე გამოკვლეულია მისი შედეგები და როლი ქვეყნის შემდგომ განვითარებაში.

38. მსოფლიოს საეკლესიო კრებები: ძეგლისწერა რუის-ურბნისის საეკლესიო კრებისა. ტექსტი მოამზადა გიორგი ქაჩლიშვილმა. თბილისი. აღილ. 2006. 56 გვ.

წიგნში გადმოცემულია რუის-ურბნისის საეკლესიო კრების ძეგლისწერის ტექსტი, კომენტარების სახით თანდართული აქვს პარალელები მსოფლიო საეკლესიო კრებებზე მიღებულ დადგენილებებსა და კანონებზე.

39. გ. ნადირაძე. სულხან ბარათაშვილი – დავით აღმაშენებლის ეპოქის მეკლევარი. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 1998. 60 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია XIX საუკუნის ერთ-ერთი გამორჩეული ქართველი ისტორიკოსის, სულხან ბარათაშვილის, მოსაზრებები დავით აღმაშენებლის, მისი პოლიტიკისა და რეფორმების შესახებ. განხილულია იმ დროისათვის დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობის შესწავლის მდგომარეობა და ამ ფონზე გამოკვეთილია ის სიახლეები, რომლებიც სულხან ბარათაშვილის შემოქმედებაში შეინიშნება.

40. ზ. პაპასქირი. და აღმოცისკრდა საქართველო ნიკოფსიითგან დარუბანდამდე. თბილისი. სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2009. 630 გვ.

კრებულში შესულია ავტორის მიერ ადრე გამოქვეყნებული და მანამდე დაუბეჭდავი სამეცნიერო გამოკვლევები და პუბლიცისტური წერილები საქართველოს ისტორიისა თუ თანამედროვეობის აქტუალურ საკითხებზე.

41. ლ. სანიკიძე. დავით აღმაშენებელი. თბილისი. ნაკადული. 1984. 62 გვ.

ნაშრომში მოკლედ და სამეცნიერო-პოპულარული ენით არის გაანალიზებული დავით აღმაშენებლის პოლიტიკის ძირითადი ასპექტები და მახასიათებლები.

42. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები. ტომი III. თბილისი. საბჭოთა საქართველო. 1979. 890 გვ.

წიგნი წარმოადგენს ავტორთა კოლექტივის მიერ დაწერილ ნაშრომს, რომელმაც ერთგვარად შეაჯამა ქართული ისტორიოგრაფიის მიღწევები საქართველოს ისტორიის კვლევაში. ტომში საგანგებო მონაკვეთი ეთმობა და-

ვით აღმაშენებლის მეფობას, მის მიერ გატარებულ რეფორმებს, საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითად ასპექტებს, დიდგორის ბრძოლას.

43. ვ. სილოგავა. ანდერძი დავით აღმაშენებლისა შიომღვიმისადმი. თბილისი. ნეკერი. 2003. 194 გვ.

წიგნში გადმოცემულია შიომღვიმის მონასტრისადმი 1124 წელს დაწერილი, დავით აღმაშენებლის ანდერძის ფოტოკოპიოგრაფია ტექსტთან ერთად, წიგნს ერთვის სათანადო სამეცნიერო აპარატი.

44. ვ. სილოგავა. ანდერძი დავით აღმაშენებლისა შიომღვიმისადმი – Завещание Давида Строителя Шиомгвимской лавры = Will of the King David the Builder to Shiomgvime Lavra [მე-2 შევსებული შესწორებული გამოცემა]. თბილისი. ნეკერი. 2010. 166 გვ. ანდერძის ტექსტი (ფოტოკოპიოგრაფია): გვ. 93-123. სიმფონია-ლექსიკონი: გვ. 124-146. საძიებლები: გვ. 147-148. დამატებები: გვ. 153-163.

ნაშრომში დაბეჭდილია შიომღვიმის მონასტრისადმი 1124 წელს დაწერილი დავით აღმაშენებლის ანდერძის ფოტოკოპიოგრაფია ტექსტთან ერთად სამეცნიერო აპარატით. წინა გამოცემისგან განსხვავებით ის რამდენადმე შევსებული და შესწორებულია, ასევე თან ერთვის სიმფონია-ლექსიკონი და საძიებლები.

45. ი. სიხარულიძე. დავით აღმაშენებლის ყრმობა. თბილისი. ღვთისშვილთა კავშირის გამომცემლობა. 1995. 25 გვ.

ბროშურაში გაანალიზებულია დავით აღმაშენებლის ცხოვრების ადრეული წლები, მისი ფსიქოლოგიური პორტრეტი, ის გარემო, სადაც მომავალი დიდი მონარქი აღიზარდა.

46. გ. ტყემალაძე. ბრწყინვალეობა სინანულისა: დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“ პოეტური რემინისცენცია. თბილისი. 2003. 32 გვ.

ბროშურაში განხილულია დიდი ქართველი მეფის ცხოვრება-მოღვაწეობის ერთ-ერთი საინტერესო ასპექტი მის მიერ დაწერილი „გალობანი სინანულისანი“. ტექსტზე დაყრდნობით გაანალიზებულია მეფის ფსიქოლოგიური და ფილოსოფიური პორტრეტი.

47. ნ. ურბნელი (ხიზანაშვილი ნიკო). მეფე დავით აღმაშენებელი და მისი დრო. ტფილისი. ქართველთა ამხანაგობის გამომცემა. 1894. 113 გვ.

ნაშრომი წარმოადგენს დავით აღმაშენებლისადმი მიძღვნილ ერთ-ერთ პირველ გამოკვლევას ქართულ ენაზე. წიგნში განხილულია დავით IV-ის მიერ გატარებული რეფორმები, ასევე ის ძირითადი საგარეო ვითარება, რომელიც მისი მეფობის პერიოდში იყო.

48. ქ. ქუთათელაძე. ქართველი მეფეების დამოკიდებულება ქვემო ქართლის მიწებისადმი XI-XII სს-ში. თბ. 2005. 15 გვ. რეზიუმე ინგლისურ და რუსულ ენებზე.

ნაშრომში გაანალიზებულია ქართველი მეფეების მიერ გატარებული პოლიტიკა ქვემო ქართლის მიწების მიმართ, მისი ძირითადი მიზეზები და შედეგები.

49. დ. ღამბაშიძე. მეფე დავით III აღმაშენებელი. ქუთაისი. 1893. 24 გვ.

ბროშურაში მოკლედ არის დახასიათებული დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობა, მისი ღვაწლი ქვეყნის გაერთიანებისა და გაძლიერების საქმეში, ნაშრომი დაწერილია პროვიდენციული სულისკვეთებით.

50. დ. ღამბაშიძე. გელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა მეფის დავით III აღმაშენებლისა. ქუთაისი. 1896. 64 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობა, მისი წვლილი ეკლესია-მონასტრების მშენებლობაში, განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია გელათის მონასტერზე, როგორც დავით მეფის მიერ აგებულ უმნიშვნელოვანეს საეკლესიო ძეგლზე.

51. ნ. შენგელია. მცირე აზიის სელჩუკები და საქართველო = The Asia Minor Seljuks and Georgia = Сельджуки Малой Азии и Грузия: (XI საუკუნის უკანასკნელი მეოთხედი-XII საუკუნე) თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 2003. 504 გვ. რეზიუმე რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

ნაშრომში მრავალრიცხოვან ქართულ და თურქულენოვან წყაროებზე დაყრდნობით გაშუქებულია მცირე აზიის სელჩუკებისა და ქართველების ურთიერთობის მრავალი ასპექტი. ყურადღება გამახვილებულია ისეთ დოკუმენტურ წყაროებზე, რომლებიც საინტერესო ცნობებს გვაწვდიან XI-XII საუკუნეების საქართველოს შესახებ.

52. ქ. ჩხატარაიშვილი. ივ. შაიშმელაშვილი. დიდგორის ბრძოლა. თბილისი. მეცნიერება. 1973. 108 გვ.

ნაშრომში შესწავლილია საქართველოს ისტორიაში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მოვლენა – დიდგორის ბრძოლა, მისი მნიშვნელობა ქვეყნის შემდგომ განვითარებაში. განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია დიდგორის ბრძოლის მანამდე ისეთ შეუსწავლელ საკითხზე, როგორიცაა მეგრძოლი მხარეების სამხედრო ტაქტიკა-სტრატეგია.

53. ცხოვრება მეფეთ-მეფისა დავითისი. ქართლის ცხოვრება. ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით სიმონ ყაუხჩიშვილის მიერ. ტ. I. თბილისი. სახელგამი. 1955. 463 გვ.

წიგნში ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით გამოცემულია ანონიმი ავტორის თხზულება „ცხოვრება მეფეთ-მეფისა დავითისი“.

54. ცხოვრება მეფეთ-მეფისა დავითისი. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, გამოკვლევა, ლექსიკონი და საძიებლები დაურთო მზეკალა შანიძემ. თბილისი. მეცნიერება. 1992. 256 გვ. საძიებლები: გვ. 234-238. ბიბლიოგრ.: გვ. 239-242 რეზიუმე რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

ნაშრომში მონოგრაფიულად შესწავლილია წყაროს ტექსტი, მოცემულია ფილოლოგიურ-ლინგვისტური ანალიზი. ტექსტის დასადგენად გამოყენებულია რვა ნუსხა. შედარებითი ანალიზის შედეგად მრავალი ადგილი, რომელიც ხელნაწერებსა და „ქართლის ცხოვრების“ ადრეულ გამოცემებში ენობრივად და, შესაბამისად, შინაარსობრივად გაუმართავი იყო, დაზუსტდა.

55. ცხოვრება მეფეთ-მეფისა დავითისი. ქართლის ცხოვრება. (მთავარი რედაქტორი როინ მეტრეველი). თბილისი. მერიდიანი. 2008. 830 გვ.

ეს არის აღნიშნული თხზულების უახლესი გამოცემა.

56. ნ. ძამუკაშვილი. დავით აღმაშენებლის ცხოვრება და მოღვაწეობა: (სალექციო კურსი). 1-ლი გამოცემა. თბილისი. 2002. 271 გვ.

ნაშრომი წარმოადგენს დავით აღმაშენებლის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ შექმნილ სალექციო კურსს, რომელშიც გადმოცემულია მის მიერ გატარებული საშინაო, საგარეო, სამხედრო და საეკლესიო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები.

57. ნ. ძამუკაშვილი. დავით აღმაშენებლის ცხოვრება და მოღვაწეობა: (ლექციების კურსი). მე-2 გამოცემა. თბილისი. 2005. 303 გვ.

ნაშრომი წარმოადგენს ავტორის მიერ 2002 წელს გამოცემული ამავე სათაურის წიგნის, მეორე, შევსებულ გამოცემას.

58. ნ. ძამუკაშვილი. დავით აღმაშენებლის ცხოვრება და მოღვაწეობა: (ლექციების კურსი). მე-3 გამოცემა. თბილისი. 2010. 344 გვ.

ნაშრომი წარმოადგენს ავტორის მიერ 2005 წელს გამოცემული ამავე სათაურის წიგნის, მესამე, შევსებულ გამოცემას.

59. ი. წერეთელი. დავით აღმაშენებელი – დიდგორი „ძლევაი საკვირველი“. თბილისი. 2004. 26 გვ.

ბროშურაში განხილულია დიდგორის ბრძოლის მიმდინარეობა და შედეგები.

60. ი. ჭავჭავაძე. დავით აღმაშენებელი. გამოსაცემად მოამზადა ზურაბ სარჯველაძემ. თბილისი. ხელოვნება. 1990. 10 გვ.

დიდი ქართველი საზოგადო მოღვაწისა და პოეტის, ილია ჭავჭავაძის, მოკლე ნარკვევში მოცემულია დავით აღმაშენებლის ცხოვრება-მოღვაწეობის ძირითადი ასპექტები, მის მიერ გატარებული პოლიტიკა, რომელმაც საქართველო ერთიან, ძლიერ და რეგიონში ანგარიშგასაწევ პოლიტიკურ ძალად აქცია.

61. ივ. ჯავახიშვილი. ქართველი ერის ისტორია. თხზულებანი თორმეტ ტომად. ტ. II. თბ. მეცნიერება. 1983. 485 გვ.

აკადმიკოს ივანე ჯავახიშვილის ფუნდამენტური გამოკვლევა „ქართველი ერის ისტორია“ წარმოადგენს საქართველოს ისტორიის ერთ-ერთ ყველაზე სრულყოფილ გამოკვლევას. ტომში საგანგებო მონაკვეთი ეთმობა დავით აღმაშენებლის მეფობას, მის მიერ გატარებულ რეფორმებს, საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითად ასპექტებს, დიდგორის ბრძოლას.

62. გ. ჯაფარიძე. საქართველო და მახლობელი აღმოსავლეთის ისლამური სამყარო XII-XIII ს-ის პირველ მესამედში. თბილისი. მეცნიერება. 1995. 350 გვ. ბიბლიოგრ. გვ. 286.

ნაშრომში შესწავლილია XII-XIII საუკუნეების პირველი მესამედის საქართველოს სამეფოსა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისლამური სამყაროს

(დიდ სელჩუკთა სახელმწიფო, ერაყის სელჩუკთა სასულტნო, თურქული საამიროები, რომლებიც წარმოიქმნა ჩრდილოეთ მესოპოტამიასა და სომხეთის ტერიტორიაზე სელჩუკთა სახელმწიფოს რღვევის პროცესში, აიუბიანთა და რუმის სასულტნოები) ურთიერთობების პოლიტიკური ასპექტები; განხილულია ქრისტიანული საქართველოსა და ისლამური სამყაროს იდეოლოგიური კონფრონტაციის საკითხები. დავით IV აღმაშენებლისა და მისი მემკვიდრეების რჯულშემქნარებლური პოლიტიკა ქვეშევრდომი მუსლიმებისადმი, რამაც შესაძლებელი გახადა ორი დაპირისპირებული რელიგიის აღმსარებელთა მშვიდობიანი თანაარსებობა საქართველოს სამეფოში.

63. ი. ჯიჭონაია. დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის ცნობები საქართველო-იმიერკავკასიის ურთიერთობების შესახებ. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. 2003. 48 გვ. რეზიუმე რუსულ ენაზე.

ნაშრომში შესწავლილია საქართველოსა და იმიერკავკასიის ურთიერთობების ძირითადი ასპექტები, მოცემულია დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის თხზულებაში დაცული ცნობების წყაროთმცოდნეობითი ანალიზი და ამ ფონზე განხილულია საქართველოს სახელმწიფოს ურთიერთობები ჩრდილო კავკასიელებთან, ყივჩაღების ჩამოსახლება; შესწავლილია დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის ცნობების დიდი წყაროთმცოდნეობითი მნიშვნელობა, როგორც საქართველო-ჩრდილო კავკასიის ურთიერთობების შესახებ, ასევე – საკუთრივ საქართველოს ისტორიის კუთხით.